

KRONIKK

TRUEDE DYREARTER: Vi mangler ennå en natur- og miljølovgivning med tenner nok til å gi skikkelig vern av arter og naturtyper, skriver Tormod Vaaland Burkey.

Lovens vei

Tormod Vaaland Burkey
Dr. Philos i økologi og populasjonsdynamikk

PÅ PRESSESEMINAR for en stund siden feiret Miljøvernminister Erik Solheim at USA nylig førte opp isbjørnen på listen over truede dyrearter—som en spennende utvikling for arbeidet med å stanse den globale oppvarmingen. Amerikansk lov pålegger nemlig myndighetene å ta nødvendige skritt for å adressere de truslene som påvirker en art på den såkalte Endangered Species List negativt. Global oppvarming og smelting av polisen er den største trusselen mot isbjørnens fortsatte eksistens. Amerikanske myndigheter kan dermed være lovpålagt å gjøre mer enn noe annet land for å få bukt med den globale oppvarmingen. Det er første gang at den globale klimakrisen er blitt brukt eksplisitt som begrunnelse for å beskytte en art under amerikanernes Endangered Species Act.

Det som derimot ikke ble nevnt er at miljøorganisasjoner har måttet saksøke Bushadministrasjonen i flere omganger, over tre år, for å få dem til omsider å føre opp isbjørnen på ESL. For hvert steg i prosessen har miljøorganisasjonene måttet gå rettens vei for å få administrasjonen til å holde fristene som loven påbyr. Mange følte at Bush-administrasjonen bevisst trenerte en avgjørelse om isbjørnen. Det måtte til slutt en dommer til for å beordre administrasjonen til å fatte et vedtak innen 15. mai.

DET BLE HELLER ikke nevnt at Innenriksminister Dirk Kempthorne poengterte eksplisitt at listingen av isbjørnen ikke kan brukes til å tvinge fram regulering av klimagassutslipp. Administrasjonens forsøk på å vanne ut beskyttelsen av isbjørnen medfører at kampen fortsetter i retten. I februar, mens de trenerte listingen av isbjørnen, ga administrasjonen konsesjoner på 12 millioner hektar av Chukchihavet, et av to leveområder for isbjørn i USA, til sine venner i olje- og gassindustrien. Da Kempthorne omsider fikk seg til å føre opp isbjørnen som en truet art prøvde han også å verne oljeindustriens interesser ved å (illegalt) unnta isbjørnen fra ESAs forbud mot å drepe eller forstyrre truede arter. Han forsvarte denne avgjørelsen ved å henvise til at bjørnene i stedet ville beskyttes av den enda strengere Marine Mammal Protection Act. I forrige uke unndro han imidlertid isbjørn (og hvalross) i Chukchihavet fra beskyttelse under MMPA også.

Administrasjonens forsøk på å redusere isbjørnens beskyttelse fra utslipp av drivhusgasser er ulovlige og vil ikke stå imot en rettslig prøving, sier miljøorganisasjonene som har saksøkt Bushadministrasjonen på nytt. ESA ble innført i 1973, under Richard Nixon. I likhet med EUs Habitatdirektiv beskytter ESA truede arter og de økosystemene de er avhengige av. Loven krever at kritiske leveområder som arten er avhengig av identifiseres, og at det legges en handlingsplan for å få arten ut av faresonen.

HER I NORGE mangler vi ennå en natur- og miljølovgivning med tenner nok til å gi

TRUET: Norske myndigheter analyserer ikke i tilstrekkelig grad behovet for vern, og gjør heller ikke på annen måte det som skal til for at mangfoldet i naturen sikres, skriver Tormod Vaaland Burkey. Foto: Ole C.H. Thomassen

skikkelig vern av arter og naturtyper. Utredningen av en ny naturmangfoldlov, som bl.a. skal erstatte naturvernloven og deler av viltloven, ble levert i 2004. Vi venter fortsatt. Ikke bare er en ny lov for lengst påkrevet, men den loven vi får bør være bedre og mer forpliktende enn det forslaget som foreligger. I Soria-Moria erklæringen heter det at «Regjeringen vil følge opp gode miljøinitiativer fra EU og ta i bruk det beste i EUs miljølovgivning», men dette lovutkastet går ikke langt nok i den retningen. Loven bør pålegge vern av viktige og truede habitattyper (leveområder), og pålegge overordnede og samkjørte nasjonale planer for å sikre at truede arter har gode sjanser til å overleve på lang sikt. Loven bør sørge for at myndighetene ikke kan sette kvoter eller gi andre tillatelser som ikke er økologisk bærekraftige. Loven bør ikke fortsette den hodeløse desentraliseringen i natur- og ressursforvaltningen—bukken med havresekken satt i system—ved å gi kommuner og fylkesmenn for mye frihet til å skalte og valte med vår felles naturarv.

UTGANGSPUNKTET for lovteksten ser ut til å være at man stoler på at myndighetene vil gjøre det som skal til for å ivareta verneinteressene. Det er hele tiden «Kongen kan» ditt og «Kongen kan» datt, eller «Myndigheten etter loven kan...»; altfor sjelden «...skal». Vi har vendt oss til at staten skal ta seg av viktige oppgaver i samfunnet. Hvor står vi da når staten ikke gjør jobben

sin? Hva er vitsen med maktfordelingsprinsippet om ikke domstolene kan brukes til å holde forvaltningen i ørene? Hva er vitsen med lover hvis de er så tannløse at ingen kan bli dømt etter dem?

Etter mitt ringe juridiske skjønn burde Grunnlovens paragraf 110b: «Enhver har Ret til et Milieu som sikrer Sundhed og til en Natur hvis Produktionsævnne og Mangfold bevares», egentlig være nok til å sørge for at man gjør det som må til for å opprettholde det biologiske mangfoldet. Men i praksis ser det ikke ut til å være slik. I praksis ser vi at myndighetene ikke i tilstrekkelig grad analyserer behovet for vern, eller på annen måte gjør det som skal til slik at mangfoldet i naturen sikres. Det nytter ikke med aldri så mange gode intensjoner om man ikke klarer å få noe gjort.

USA FÅR MYE kritikk for å ikke ha signert Kyoto-avtalen. Til deres forsvar kan sies at når USA først signerer en internasjonal avtale, så er de lovpålagt å følge den. Det er ikke veldig imponerende å signere en masse avtaler med målsettinger som man uansett ikke regner med å oppfylle. Hvis Direktoratet for Naturforvaltning setter seg fore å fjerne halvparten av en kritisk truet art, under henvisning til at de mener at dette ikke truer bestandens overlevelse—enten fordi de ikke vet bedre, eller de er under for mye press fra folk som ikke liker vedkommende art—hvordan skal vi da få dem på bedre tanker?

Skal vi være nødt til å la det gå fire år mellom hver gang vi holder Staten til ansvar for gjennomføringen av de oppgaver de er satt til? Størsteparten av embetsverket byttes uansett ikke ut med den politiske administrasjonen, så hvordan skal byråkratiet holdes til ansvar for den jobben de gjør eller ikke gjør? Riksrevisjonen tar av og til for seg statens innsats på viktige områder, men har ikke ressurser til å følge opp alle de områdene som trenger det.

NÅR ADMINISTRASJONEN ikke gjør det som er nødvendig bør vi ha mer målrettede og presise verktøy til å tvinge fram endringer, utover det å bytte dem ut, for vi har ingen garanti for at den administrasjonen vi får isteden (etter neste valg) vil gjøre en bedre jobb. Statsapparatet selv burde ønske velkommen slagkraftige lover som også seinere administrasjoner skal være nødt til å følge. Når snevre næringsinteresser står hardt på et eller annet naturfiendtlig krav, kan miljømyndighetene henvise til loven og si dessverre, det har vi ikke anledning til.

Norge har også knyttet seg til EUs løfte om å stanse tapet av biodiversitet innen 2010. Nå er vi halvveis gjennom 2008. Hva gjør man for å nå denne målsettingen? Så langt kunne man mistenke at regjeringens eneste strategi for å stanse tapet av biodiversitet innen 2010 er å la det være så lite igjen i 2010 at det ikke er noe mer igjen å miste...

«Hva er vitsen med maktfordelingsprinsippet om ikke domstolene kan brukes til å holde forvaltningen i ørene?»

DEBATT I DAGBLADET

Send til debatt@dagbladet.no eller kronikk@dagbladet.no
Tlf: 24 00 10 00

Debattredaktør: **Simen Ekern**. Debatt: **Marte Michelet**. Kronikk: **Mikael Godø**. Debatt på nett: **Astrid Meland**.

HOVEDINNLEGG: 5000 tegn inkl. mellomrom. KRONIKK: 7000 tegn inkl. mellomrom. INNLEGG: 2000 tegn inkl. mellomrom.

REPLIKK/KORTINNLEGG: 700 tegn inkl. mellomrom. Vennligst legg ved portrettfoto.

Mer informasjon om hvordan du får innlegg publisert hos oss finner du på dagbladet.no/debatt. Dagbladet tar ikke inn innlegg som er tilbudt flere publikasjoner. Vi tar dessverre bare imot innlegg i elektronisk form.